

kin urheilijoiden muodot tarjoavat voyeristista viihdettä. Televisio tavoittaa suuret kansainväliset yleisöt ja tv-oikeuksista maksetaan yhä suurempia summia – urheilusta tulee suuren luokan bisnestä.

Aiemmin urheilutoimittajat olivat luke-neet itsensä osaksi urheilun järjestelmää ei-vätkä he halunneet kriittisillä jutuilla "liata omaa pesää". Mutta vuoden 1984 Martti Vainion doping -tapauksen jälkeen myös urheilujournalismi siirtyi seuraamaan asiaa enemmän ulkopuolisena ja kriittisemmin. Vainion tapauksen jälkeen journalismi katsoi asiakseen kertoa epäkohdista ja jopa aktiivi-estesti nuuskia niitä esiin. Näin urheilun alu-esta voitiin tuottaa draamaa myös kilpailu-tilanteiden ulkopuolella. Monimutkaisetkin asiat käännetään tässä journalismissa usein yksinkertaisiksi binaarioppositioiksi: syylli-nen vai syytön, valehtelija vai toden puhuja. Vastaava siirtymä "katsomoon" on tapahtu-nut myös poliittisissa journalismissa.

Virtapohjan työ on suomalaisittain uutta, joten vertailukohtien puutteessa sen tiimoil-ta on paremmin jutusteltu kuin väitelty kriit-tisesti. Herää kuitenkin kysymys: eikö maail-malla tosiaan ole tutkittu urheilujournalis-mia enempää kuin teoksessa on mainittu? Empiirinen analyysi vaikuttaa melko ylimal-kaiselta, mutta ehkäpä tutkimuksen tavoite ei vaadikaan tunnontarkkaa lähilukua. Tie-tokirjana tämä journalistisen vetävästi kirjoi-tettu teos toimii hyvin, sillä väitöskirjoille ominaista akateemista viisastelua ei työssä näy.

Erkki Karvonen

YTT, tutkija, Tampereen yliopisto

Eväitä parempaan journalismiin

Mari Maasilta (toim.):

JOURNALISMIN

MUUTOSKARUSELLI

Tampere: Journalismin tutkimusyksikkö,
Tiedotusopin laitos, Tampereen yliopisto, 1999.
142 s.

Ensimmäisistä jutuista kerryvät kokemukset ovat usein ratkaisevia tulevien toimittajien uravalinnan kannalta. Uusien rutiinien opeteleminen vaatii kärsivällisyyttä myös toimi-tusten esimiehiltä. Jos oppi-isillä ja -äideillä on tulokkaiden opastamisessa riittävästi pit-käjänteisyyttä, työt rupeavat sujumaan vaik-ka niiden haasteellisuustaso nousisikin.

Tällainen ammatillisten käytäntöjen siir-täminen vanhemmilta nuoremmille on yksi aihe Mari Maasilan toimittamassa Journalis-min muutoskarusellissa. Kirja ei tullut mark-kinoille yhtään liian aikaisin. Joukkoviestin-nän merkitys on korostunut, mutta toimi-tustyön kehittäminen on innostanut yllät-tävän vähän suomalaisia viestintäyrityksiä muuten kuin teknisinä hankkeina.

Toimituksellista työympäristöä ei ilmei-kestikään ole nähty riittävän arvokkaaksi pohdinnan kohteeksi. Juttuja on joka ta-pauksessa syntynyt ja mikä tärkeintä entistä nopeammin ja pienemmällä yksikkökustan-nuksilla. Kuitenkin yksittäisestä aiheesta voi tehdä jutun tuhannella tavalla ja yleisön on tyytyminen siihen mitä heille tarjotaan. Kii-reen takia toimituksissa ei ole jäänyt aikaa oman työn arvioinnille.

Kokoomateoksen viisitoista kirjoittajaa tarkastelevat journalismin kehittämisen mahdollisuuksia hyvin monipuolisesti. Kir-jassa puhutaan toimitustyön työyhteisöllises-tä arjesta ja psykologiasta, kuten toimitus-työn johtamisesta ja toimittajien jaksamisesta, mutta myös yritystason innovaatoratkai-suista, median yleisösuhteesta ja toimitus-työn kehittämisstrategioista. Käsiteltäviä ai-healueita ovat lehtien toimituksellinen yhe-teistyö, yhteisen sunnuntailiitteen perusta-minen, journalismiyrittysten muuttuva kulttuuri, toimituksen johtamisessa tarvittava us-kallus, journalismin kehittämisen työkalut,

ammattillisen kokemuksen siirtäminen toimituksen sisällä, työrehtävien kierrätys, yksilökohtainen työnkierto, kansalaisjournalismi ja uuden viestintäteknologian haasteet.

Laajan aihevalinnan ymmärtää sikäli, että teos on pioneerimainen. Mutta kirjassa on kuitenkin liikaa rönsyjä vain yhden kirjan sisällöksi. Jotkut artikkelista painottuvat selkeästi liikkeenjohdollisiin, strategisiin ja yleisöjä käsitteleviin kysymyksiin, jotkut toiset ovat luonteeltaan enemmänkin toimituksen sisäpiiriä ja terapeutista rohkaisua arkityönsään kampaileville rivitoimittajille.

Kirjoittajista puolet toimii Tampereen yliopiston Journalismin kehitysyksikössä ja toinen puoli toimittajina ja toimitusten esimiehinä sanomalehdissä. Jako näkyy myös aiheissa ja käsitteilytavoissa. Edelliset analysoivat laajempia kokonaisuuksia ja tutkimuksiin; jälkimmäiset kertovat omasta työstään ja kokemuksistaan. Molemmat houkuttelevat lukijoita omalla tavallaan lukijoita ja tasa-painottavat kokonaisuutta.

Tekstien elävyydelle on ilmeisestikin ollut vain eduksi se, että ne pohjautuvat seminaaripuheenvuoroihin. Kirjoittajien esitystyylillä vaihtelee analyttisestä tarkastelusta toimitustyötä tekevien kirjoittajien hyvinkin yksilöllisten ja elävien kokemusten välittämiseen, paikoin jopa itseruoskintaan.

Yllättävästi kirjasta puuttuu mielestäni yhden tärkeimmän kehittämiskohteen, toimittajille tarkoitetun palautteen käsitteleminen. Tätä nykyä yleisön ja oman toimituksen antama palaute lienee enintäänkin satunnaista ja vilisee kehittämisen kannalta hyödyttömiä adjektiiveja sen sijaan, että jutuista analysoitaisiin sisältöjä ja vaihtoehtoisia toteuttamistapoja.

Kirjan käyttöä käsikirjana olisi parantanut, jos siinä olevia tietoisuuksia olisi korostettu taitollisesti. Teoksen ulkoasu ei tiuhan väliotsikoinnin ansiosta ole nytkään pahimmasta (akateemisesta) päästä, mutta käyttökelpoisten tarttumapintojen muistamista helpottaisi, jos ne ryntäisivät suoraan lukijan silmille.

Kirjassa esitellään kiitettävästi visioita ja ideoita journalismin kehittämiseksi, mutta tuodaan mielestäni riittämättömästi esiin itse kehittämistyön tarpeita ja eritoten yksityiskohtaisesti korjaamista kaipaavia toimituksellisia ongelmia. Esimerkiksi toimitusten yleiseen työilmapiiriin, organisaatioiden jäyk-

kyteen ja toimitusdemokratian lisäämismahdollisuuksiin kirjassa puututaan liian vähän. Maasillan mentorointia käsittelevässä artikkelissa viitataan Tampereen yliopiston harjoitteluohjauksjärjestelmään (ollut muuten käytössä vuosia myös Jyväskylän yliopistossa), mutta kuitataan sen ongelmat uteliaisuutta herättävästi vain toteamalla, että "lehdissä on paljon eroja siinä, kuinka hyvin harjoittelunohjaus toimii". Kertooko haluttomuus eritellä kokemuksia siitä, että yliopistoillakin on omat etunsa ylläpitää tällaista ilman työkokemusta olevien opiskelijoiden palkkaamistukijärjestelmää?

Kokonaisuutena kirja on kuitenkin selkeä-lukuinen ja tärkeä julkaisu, joka toivon mukaan kuuluu toimitusseminaareissa ja varsinkin toimittajien työoloihin vaikuttavien esmiesten käsissä. Raskaan työn lopputuloksen taso on hyvin henkilökohtaista ja kiinni siitä, mitä toimittajan korvien välissä tapahtuu. Journalistisen työympäristön ja työtapojen kehittäminen ei ole mitenkään turha juttu.

Heikki Kuutti

Tutkijatohtori,

Suomen Akatemia, Jyväskylän yliopisto

Virkavapaalla sanomalehti Keski-suomalaisesta

Oppaita viestintään

Markku Jussila ja Antti Leino:

NET.

VERKKOVIESTINNÄN KÄSIKIRJA

Helsinki : Inforviestintä, 1999. 223 s.

Harmittaa aina kun törmää kirjaan, jolla on huono otsikko. Ihmettelin jo etukäteen miten yksi kirja voisi käsitellä koko verkkoviestintää eli eri tietoverkkojen kaikkia erilaisia kommunikaatiomuotoja yhdessä käsikirjassa. Eikä se voikaan: tämä kirja on rajannut aiheensa johdattamalla kaupallisten www-palveluiden tuotantoprosessin ja konseptin suunnittelun periaatteisiin. Yritysviestinnän www-käsikirjana opus olisi nimensä veroi-